

Fimmtudaginn 5. desember 1996.

Nr. 171/1996.

Rennsli hf.

(Hróbjartur Jónatansson hrl.)

gegn

Hafnarfjarðarkirkju

(Ingimundur Einarsson hrl.)

og gagnsök

Verksamningur. Ábyrgð. Greiðslustöðvun.

Dómur Hæstaréttar.

Mál þetta dæma hæstaréttardómararnir Markús Sigurbjörnsson, Arnljótur Björnsson og Gunnlaugur Claessen.

Aðaláfrýjandi skaut málinu til Hæstaréttar með stefnu 6. maí 1996. Hann krefst þess aðallega, að gagnáfrýjanda verði gert að greiða 817.158 krónur með dráttarvöxtum samkvæmt III. kafla vaxtalaga nr. 25/1987 frá 15. febrúar 1995 til greiðsludags. Til vara krefst hann greiðslu á 444.784 krónum með sömu vöxtum og í aðalkröfu. Þá krefst hann málskostnaðar í héraði og fyrir Hæstarétti.

Gagnáfrýjandi skaut málinu til Hæstaréttar með stefnu 7. júní 1996. Hann krefst aðallega sýknu og málskostnaðar í héraði og fyrir Hæstarétti. Til vara krefst hann þess, að héraðsdómur verði staðfestur um annað en málskostnað og aðaláfrýjandi dæmdur til greiðslu málskostnaðar í héraði og fyrir Hæstarétti.

I.

Málið á rætur að rekja til þess, að gagnáfrýjandi gerði verksamning 14. maí 1994 við Dröfn, fasteignaþjónustu hf., þar sem hinn síðarnefndi tók að sér sem verktaki að annast frágang innanhúss í safnaðarheimili Hafnarfjarðarkirkju samkvæmt því, sem nánar greindi í útboðslýsingu. Verktakinn samdi síðan við aðaláfrýjanda um, að hann tæki að sér sem undirverktaki hluta verksins, sem virðist hafa verið fólgin í pípulögn og uppsetningu hreinlætisbúnaðar. Samkvæmt munnlegum málflutningi aðaláfrýjanda fyrir Hæstarétti var síðargreindi samningurinn munnlegur.

Meðan á framangreindu verki stóð, fékk Dröfn, fasteignaþjónusta hf., heimild til greiðslustöðvunar 12. október 1994, sem var síð-

an framlengd 3. nóvember sama ár til 31. janúar 1995. Eftir að félagið fékk upphaflegu heimildina til greiðslustöðvunar, munu ýmsir undirverktakar þess hafa neitað að vinna áfram við verkið vegna ótta við, að greiðslur fengjust ekki fyrir það. Aflaði félagið þá svo-felldrar yfirlýsingar frá gagnáfrýjanda 14. október 1994:

„Varðar verksamning sóknarnefndar Hafnarfjarðarkirkju og Drafnar, fasteignaþjónustu hf., um frágang innanhúss í safnaðarheimili Hafnarfjarðarkirkju.

Sóknarnefnd Hafnarfjarðarkirkju, kt. 590169-7069, lýsir hér með yfir, að hún samþykkir að greiða umsamdar verkhlutagreiðslur vegna ofangreinds verks beint til eftirfarandi undirverktaka og birgja (efnissala):

— — —

Undirverktökum verður greitt beint fyrir verk, sem unnin hafa verið, eftir að greiðslustöðvunin gekk í gildi 12. október 1994 og á greiðslustöðvunartímabilinu, og aðeins í fullu samræmi við samþykktan verkstöðureikning hverju sinni. Á sama hátt verður birgjum aðeins greitt fyrir efni, keypt á sama tíma. Greiðslur vegna efnis eru ekki greiðsluhæfar, fyrr en efnið er komið á byggingarstað.

Allar greiðslur til undirverktaka og birgja skulu áritaðar til samþykktar af aðstoðarmanni á greiðslustöðvunartíma, Bjarna Þór Óskarssyni hdl. Greiðslur þessar skoðast í hvert sinn sem hlutagreiðslur til Drafnar, fasteignaþjónustu hf., vegna viðkomandi verkstöðureiknings.“

Aðaláfrýjanda var getið meðal þrettán undirverktaka og efnissala, sem yfirlýsingin tók til.

Óumdeilt er, að við upphaf greiðslustöðvunar Drafnar, fasteignaþjónustu hf., átti aðaláfrýjandi ógreiddan hluta af þeim reikningum, sem hann hafði gefið út á hendur félaginu vegna verksins. Í kjölfar framangreindrar yfirlýsingar fékk aðaláfrýjandi hins vegar greidda reikninga vegna þess, sem hann leysti af hendi eftir það við verkið. Munu reikningar aðaláfrýjanda hafa verið gefnir út á hendur Dröfn, fasteignaþjónustu hf., sem gerði reglubundin yfirlit yfir greiðsluskiptingu milli hans og annarra undirverktaka og efnissala. Slík yfirlit voru send gagnáfrýjanda með áritun aðstoðarmanns félagsins í greiðslustöðvun um samþykki hans, en gagnáfrýjandi innti greiðslur

samkvæmt yfirlitunum af hendi með gíróseðlum, þar sem Dröfn, fasteignaþjónusta hf., var tilgreind sem greiðandi. Gekk þetta eftir þar til í fyrri hluta janúar 1995, þegar gagnáfrýjandi stöðvaði að mestu frekari greiðslur vegna verksins. Eftir það, þ. e. 15. janúar 1995, gaf aðaláfrýjandi út reikning á hendur Dröfn, fasteignaþjónustu hf., sem að gerðri leiðréttingu hans sjálfs 16. sama mánaðar var að fjárhæð 444.784 krónur. Bú Drafnar, fasteignaþjónustu hf., var síðan tekið til gjaldþrotaskipta 23. janúar 1995.

II.

Aðaláfrýjandi reisir aðalkröfu sína á hendur gagnáfrýjanda á því, að með yfirlýsingunni 14. október 1994 hafi hann ábyrgst aðaláfrýjanda, að hann fengi öll verklaunin greidd, jafnt vegna starfa fyrir sem eftir upphaf greiðslustöðvunar, en eftirstöðvar þeirra nemi 817.158 krónum. Telur hann, að gagnáfrýjanda hafi hlotið að vera ljóst, að aðaláfrýjandi skildi efni yfirlýsingarinnar þannig, að með henni væri gagnáfrýjandi að ábyrgjast skaðleysi hans af viðskiptum við Dröfn, fasteignaþjónustu hf. Varakrafa aðaláfrýjanda er um greiðslu á 444.784 krónum, sem er fjárhæð áðurnefnds reiknings hans frá miðjum janúar 1995. Kröfuna reisir hann einkum á því, að gagnáfrýjandi hafi að minnsta kosti skuldbundið sig til að greiða beint fyrir allt verk, sem leyst yrði af hendi á greiðslustöðvunartíma.

Gagnáfrýjandi mótmælir því, að nokkurt samningssamband hafi komist á milli sín og undirverktaka með fyrrnefndri yfirlýsingu. Dröfn, fasteignaþjónusta hf., hafi eftir sem áður verið aðalverktaki og sinn eini viðsemjandi. Hið eina, sem hafi breyst með yfirlýsingunni, hafi verið fyrirkomulag á greiðslum. Í stað þess, að ein greiðsla fyrir hvern verkáfangi rynni til aðalverktakans, innti hann af hendi sömu heildarfjárhæð til margra. Yfirlýsingin hafi ekki verið afhent aðaláfrýjanda, heldur Dröfn, fasteignaþjónustu hf., og reikningar á hendur gagnáfrýjanda komið þaðan sem fyrr.

III.

Hver svo sem réttaráhrif yfirlýsingar gagnáfrýjanda frá 14. október 1994 verða að réttu lagi talin, verður ekki hjá því litið, að í henni var áskilnaður um, að þargreindur aðstoðarmaður Drafnar, fasteignaþjónustu hf., í greiðslustöðvun yrði að samþykkja allar

greiðslur samkvæmt henni til undirverktaka og efnissala, áður en þær yrðu inntar af hendi, svo sem nauðsyn bar til samkvæmt 19.–21. gr. laga nr. 21/1991 um gjaldþrotaskipti o. fl. Samkvæmt fyrirbyggjandi gögnum var slíkt samþykki aldrei fengið fyrir greiðslunum sem um ræðir í málinu, hvorki þeim, sem féllu til fyrir upphaf greiðslustöðvunar, né þeim, sem fyrrnefndur reikningur frá miðjum janúar 1995 var gerður fyrir. Þegar af þeirri ástæðu getur aðaláfrýjandi ekki byggt sjálfstæðan rétt til þessara greiðslna úr hendi gagnáfrýjanda á yfirlýsingunni.

Samkvæmt framansögðu og þar sem aðaláfrýjandi hefur ekki sýnt fram á, að gagnáfrýjandi sé af öðrum sökum greiðsluskyldur við hann, verður gagnáfrýjandi sýknaður af kröfum aðaláfrýjanda. Eftir atvikum er rétt, að hvor aðili beri sinn kostnað af málinu í héraði og fyrir Hæstarétti.

D ó m s o r ð:

Gagnáfrýjandi, Hafnarfjarðarkirkja, er sýkn af kröfum aðaláfrýjanda, Rennslis hf.

Málskostnaður í héraði og fyrir Hæstarétti fellur niður.

Dómur Héraðsdóms Reykjaness 23. febrúar 1996.

Ár 1996, föstudaginn 23. febrúar, er á dómþingi Héraðsdóms Reykjaness, sem háð er að Brekkugötu 2, Hafnarfirði, kveðinn upp dómur í málinu nr. E – 941/1995: Rennslis hf. gegn sóknarnefnd Hafnarfjarðarkirkju, sem dómtekið var 18. janúar sl. að loknum munnlegum málflutningi.

Stefnandi er Rennslis hf., kt. 711291-2029, Bæjargili 86, Garðabæ, en stefndi er sóknarnefnd Hafnarfjarðarkirkju, kt. 590169-7069, f. h. kirkjunnar, Suðurgötu 11, Hafnarfirði.

Umboðsmaður stefnanda er Hróbjartur Jónatansson hrl., en umboðsmaður stefnda er Ólafur Rafnsson hdl.

I.

Dómkröfur.

1. Upphaflegar kröfur stefnanda voru, að stefndi yrði dæmdur til að greiða sér 2.384.046 kr. auk dráttarvaxta, en endanlegar kröfur stefnanda eru aðallega, að stefndi verði dæmdur til að greiða stefnanda 817.158 kr. auk dráttarvaxta samkv. III. kafla vaxtalaga nr. 25/1987 frá 15. 2. 1995 til greiðsludags. Til vara er krafist 406.517 kr. auk dráttarvaxta skv. III. kafla

vaxtalaga frá 15. 2. 1995 til greiðsludags. Í aðal- og varakröfu er krafist málskostnaðar samkvæmt málskostnaðarreikningi.

2. Stefndi krefst þess aðallega, að hann verði sýknaður af öllum kröfum stefnanda, en til vara er krafist verulegrar lækkunar á kröfu stefnanda. Þá er í báðum tilvikum krafist málskostnaðar úr hendi stefnanda að mati dómsins auk virðisaukaskatts af málflutningsþóknun.

II.

Málavextir stefnanda.

Málavextir eru þeir, að stefndi og Dröfn, fasteignaþjónusta hf., kt. 660194-2669, gerðu með sér verksamning um tilteknar framkvæmdir við Hafnarfjarðarkirkju. Í framhaldi þessa verksamnings leituðu forráðamenn Drafnar, fasteignaþjónustu hf., til ýmissa aðila um undirverktöku við verk-ið. Var stefnandi þessa máls einn þeirra, er starfaði sem undirverktaki með samningum við Dröfn, fasteignaþjónustu hf.

Hinn 12. 10. 1994 var samþykkt beiðni Drafnar, fasteignaþjónustu hf., um greiðslustöðvun, og tók hún þá þegar gildi. Var þá ljóst, að fjárhagsstaða fasteignaþjónustunnar var afar slæm og óvíst, hvort félaginu tækist að standa við skuldbindingar sínar við undirverktaka vegna framkvæmda við Hafnarfjarðarkirkju.

Af þessum ástæðum neituðu undirverktakar, þ. á m. stefnandi, að vinna frekar sem undirverktakar við Hafnarfjarðarkirkju nema því aðeins, að stefndi tryggði þeim greiðslu fyrir alla þá vinnu, sem innt væri af hendi í þágu kirkjunnar á greiðslustöðvunartíma.

Úr varð, að stefndi fór þess á leit við stefnanda sem og aðra undir-verktaka, að þeir störfuðu áfram við kirkjubygginguna gegn því, að stefndi tryggði stefnanda greiðslur fyrir alla þá vinnu, sem unnin var í þágu kirkj-unnar á greiðslustöðvunartíma. Gaf stefndi út yfirlýsingu til hlutaðeigandi undirverktaka, m. a. stefnanda. Þar sagði meðal annars:

„Sóknarnefnd Hafnarfjarðarkirkju, kt. 590169-7069, lýsir hér með yfir, að hún samþykkir að greiða umsamdar verkhlutagreiðslur vegna ofangreinds verks beint til eftirfarandi undirverktaka og birgja (efnissala).“ Í yfirlýsingu þessari eru umræddir aðilar tilgreindir og m. a. stefnandi þessa máls.

Þá segir í téðri yfirlýsingu:

„Undirverktökum verður greitt beint fyrir verk, sem unnin hafa verið, eftir að greiðslustöðvun gekk í gildi 12. október 1994 og á greiðslustöðv-unartímabilinu, og aðeins í samræmi við samþykktan verkstöðureikning hverju sinni.“

Þá sagði og í téðri yfirlýsingu:

„Allar greiðslur til undirverktaka og birgja skulu áritaðar af aðstoðar-

manni á greiðslustöðvunartíma, Bjarna Þór Óskarssyni hdl. Greiðslur þessar skoðast í hvert sinn sem hlutagreiðslur til Drafnar, fasteignaþjónustu hf., vegna viðkomandi verkstöðureiknings.

Hafnarfirði, 14. október 1994.

F. h. sóknarnefndar Hafnarfjarðarkirkju,
Kristján Stefánsson (sign).“

Eftir útgáfu téðrar yfirlýsingar hélt stefnandi áfram að vinna við Hafnarfjarðarkirkju. Fóru greiðslur þannig fram, að eftir að stefnandi gaf út reikning á Dröfn, fasteignaþjónustu hf., fór framkvæmdastjóri félagsins í samráði við aðstoðarmann á greiðslustöðvunartíma yfir reikningana og samþykkti. Greiddi stefndi þá stefnanda beint í samræmi við téða yfirlýsingu frá 14. október 1994.

Hinn 15. 1. 1995 gaf stefnandi út síðasta reikning sinn vegna verks þessa.

Hinn 23. 1. 1995 var Dröfn, fasteignaþjónusta hf., úrskurðuð gjaldþrota. Hætti þá aðstoðarmaður á greiðslustöðvunartíma öllum afskiptum af félaginu, að því er virðist, án þess að ljúka við þau verkefni, sem vörðuðu þennan sérstaka samning á milli félagsins og stefnda, er laut að greiðslu reikninga á greiðslustöðvunartíma. Fékk stefnandi ekki greiðslu úr hendi stefnda af þeim sökum, að því er hann taldi.

Stefnandi beindi kröfum sínum að stefnda, en án árangurs. Fól stefnandi þá lögmanni sínum að innheimta skuldina, og var stefnda sent innheimtu-bréf 11. 5. 1995 með hefðbundnum hætti. Hinn 23. 5. 1995 ritaði lögmaður stefnda lögmanni stefnanda bréf, þar sem því var m. a. lýst yfir, að á milli aðilanna hefði ekki stofnast viðskiptasamband með yfirlýsingunni frá 14. 10. 1994, heldur fæli hún „einungis í sér samkomulag um ávísun greiðslna viðsemjanda umbj. míns til þriðja aðila. . .“, eins og segir í téðu bréfi. Þá sagði í bréfinu, að stefndi hefði undirritað samkomulag um fullnaðaruppgjör við þrotabú Drafnar, fasteignaþjónustu hf., og innt af hendi greiðslu til þrotabúsins.

III.

Málavextir stefnda.

Málavaxtalýsing í stefnu er röng í afar mörgum meginatriðum máls þessa. Rétt er, að stefndi og Dröfn, fasteignaþjónusta hf., gerðu með sér verksamning um framkvæmdir við safnaðarheimili kirkjunnar. Var það gert á grundvelli útboðs, þar sem Dröfn, fasteignaþjónusta hf., átti lægsta tilboð í verkið. Samningssamband stefnda við undirverktaka Drafnar, fasteignaþjónustu hf., var ekkert.

Hinn 12. október 1994 var beiðni Drafnar, fasteignaþjónustu hf., um greiðslustöðvun samþykkt, og reis þá óvissa um framgang verkfram-

kvæmda við safnaðarheimili kirkjunnar. Munu sumir undirverktakar Drafnar hf. hafa átt inni nokkrar fjárhæðir hjá félaginu, og var leitað lausnar á framhaldi verksins. Að ósk aðstoðarmanns Drafnar, fasteignaþjónustu hf., á greiðslustöðvunartíma, Bjarna Þórs Óskarssonar hdl., gaf stefndi út yfirlýsingu hans, er lögð hefur verið fram sem dskj. nr. 4. Var ætlunin með yfirlýsingunni að auka tiltrú undirverktaka á aðalverktaka með því að tryggja greiðslufyrirkomulag reikninga undirverktakanna á þann hátt, að þeir færu ekki í gegnum hendur forsvarsmanna aðalverktakans.

Framangreind yfirlýsing breytti í raun engu um verksamning stefnda og Drafnar, fasteignaþjónustu hf., þ. e. vinna skv. samningnum, fjárhæðir og skilyrði fyrir greiðslum voru óbreytt. Greiðsla til verktakans skyldi aldrei nema hærri fjárhæð en verkstöðureikningur næmi samkvæmt úttekt verkkaupa hverju sinni. Felur yfirlýsingin það í sér, að aðstoðarmaður í greiðslustöðvun Drafnar, fasteignaþjónustu hf., myndi láta verkkaupa í té sundurliðun á því, hvernig greiðslan skiptist milli undirverktaka félagsins, og að ráðstöfun verkhlutagreiðslnanna færi fram skv. fyrirmælum aðstoðarmanns beint til undirverktaka í stað þess að fara um hendur fyrirsvarsmanna aðalverktakans. Frumforsenda stefnda fyrir því að samþykkja framangreint fyrirkomulag var, að greiðslur skoðuðust sem verkhlutagreiðslur til aðalverktakans.

Um var að ræða breytingu á greiðslufyrirkomulagi, en felur ekki í sér neinar samningsskuldbindingar á milli aðila máls þessa. Fóru greiðslur þannig fram, að umsjónarmaður með greiðslustöðvun verktakans sendi verkkaupa sundurliðað yfirlit yfir, hvert greiðslunum skyldi ráðstafað, og fylgdu með gíróseðlar, þar sem Dröfn, fasteignaþjónusta hf., var tilgreind sem greiðandi. Á sama hátt gáfu undirverktakar áfram út reikninga sína til aðalverktakans Drafnar, fasteignaþjónustu hf., og aðalverktakinn gerði verkkaupareikning eins og fyrr. Hið eina, sem breyttist, var framangreint greiðslufyrirkomulag, og mátti stefnda það einu gilda, hvort hann greiddi eina greiðslu viðsemjanda sínum, verktakanum, eða sundurliðaði greiðsluna á nokkra aðila skv. fyrirmælum og gögnum umsjónarmanns með greiðslustöðvun verktakans.

Það er rangt í málavaxtalýsingu í stefnu, að stefndi hafi farið þess á leit við stefnanda og aðra undirverktaka, að þeir störfuðu áfram við kirkjubygginguna gegn því, að stefndi tryggði stefnanda greiðslur fyrir alla þá vinnu, sem unnin var í þágu kirkjunnar á greiðslustöðvunartíma. Í málsgrein þessari í stefnu eru nokkrar rangfærslur. Í fyrsta lagi átti stefndi ekki frumkvæði að því fyrirkomulagi, sem varð á greiðslum fyrir framhald verkframkvæmda, heldur aðstoðarmaður í greiðslustöðvun. Í öðru lagi hefur

stefndi aldrei fallist á að tryggja stefnanda greiðslur, heldur einungis fallist á tiltekið greiðslufyrirkomulag skv. fyrirmælum aðstoðarmanns í greiðslustöðvun. Í þriðja lagi var yfirlýsingin á dskj. 4 ekki gefin út til stefnanda né annarra undirverktaka, heldur til aðstoðarmanns á greiðslustöðvunartíma.

Framkvæmd við greiðslu reikninga var á þann hátt, að stefndu bárus yfirlitsblöð um skiptingu verkhlutagreiðslu frá aðstoðarmanni á greiðslustöðvunartímabili, og fylgdu yfirlitsblöðunum gíróseðlar í samræmi við þá skiptingu. Var Dröfn, fasteignaþjónusta hf., tilgreind sem greiðandi á gíróseðlinum, og eftir að gjaldkeri sóknarnefndar hafði greitt gíróseðlana, voru þeir afhentir með árituðum bankastimpli, Dröfn, fasteignaþjónusta hf., gegn kvittun um, að umræddir verkhlutareikningar Drafnar, fasteignaþjónustu hf., væru að fullu greiddir.

IV.

Málsástæður stefnanda.

Málsástæður stefnanda eru þær, að stefndi hafi með útgáfu yfirlýsingar sinnar til stefnanda 14. 10. 1994 skuldbundið sig til þess að greiða stefnanda beint og án meðalgöngu Drafnar, fasteignaþjónustu hf., fyrir þær framkvæmdir, sem stefnandi innti af hendi í þágu stefnda við Hafnarfjarðarkirkju, eftir að greiðslustöðvun Drafnar, fasteignaþjónustu hf., tók gildi. Hafi stefnda verið ljóst, að forsenda fyrir frekari vinnu stefnanda við Hafnarfjarðarkirkju hafi verið sú, að stefnandi ætti ekki undir Dröfn, fasteignaþjónustu hf., um það, hvort verklaun fengjust greidd eða ekki fyrir framkvæmdir stefnanda við kirkju stefnda. Hafi forsendan verið sú, að stefndi sem verkkaupi myndi tryggja stefnanda greiðslu á þeim verklaunum, sem til féllu á greiðslustöðvunartíma. Hafi téð yfirlýsing, dags. 14. 10. 1994, verið gefin á grundvelli framangreindrar forsendu.

Með vísan til skýrrar og fyrirvaralausrar skuldbindingar stefnda í téðri yfirlýsingu að greiða stefnanda beint fyrir alla vinnu, sem innt var af hendi á greiðslustöðvunartíma Drafnar, fasteignaþjónustu hf., er ljóst, að stefnda var allsendis óheimilt að semja við þrotabú Drafnar, fasteignaþjónustu hf., um uppgjör fyrir verkþátt stefnanda svo og að greiða þrotabúinu þá fjármuni, sem stefndi hafði áður skuldbundið sig til þess að greiða stefnanda beint. Óumdeilt er, að uppgjör stefnda og greiðsla til þrotabús Drafnar, fasteignaþjónustu hf., var ekki gerð í samráði eða með heimild stefnanda þessa máls.

Þá bendir stefnandi á, að greiðsluskylda stefnda sé í raun viðurkennd í bréfi lögmanns hans til lögmanns stefnanda, dags. 23. 5. 1995, þar sem staðfest er samkomulag um ávísun á greiðslu skv. verksamningnum til þriðja

aðila, þ. e. a. s. stefnanda þessa máls, að svo miklu leyti sem hann átti rétt til greiðslna fyrir vinnu sína í þágu stefnda.

Stefndi hefur því greitt þrotabúinu án samþykkis stefnanda og telst því hafa greitt röngum aðila eftirstöðvar verklaunanna. Leysir sú greiðsla því stefnda ekki undan greiðsluskyldu sinni gagnvart stefnanda.

Kröfur stefnanda eru studdar ógreiddum reikningum og reikningsyfirlitum stefnanda um verkframkvæmdir við Hafnarfjarðarkirkju.

V.

Málsástæður og lagarök stefnda.

Stefndi reisir sýknukröfur sínar á aðildarskorti skv. 2. mgr. 19. gr. laga nr. 91/1991 um meðferð einkamála í héraði. Stefndi telur, að aldrei hafi komist á samningssamband milli stefnanda og stefnda og að kröfum sé því ranglega beint að stefnda í máli þessu. Auk þess færir stefndi fram eftirfarandi málsástæður fyrir kröfum sínum:

a. Stefndi heldur því fram, að ekki hafi getað komist á samningssamband á milli aðila með yfirlýsingu stefnda. Samningur stefnanda og Drafnar, fasteignaþjónustu hf., hefur aldrei verið lagður til grundvallar samskiptum stefnanda og stefnda né samningur Drafnar, fasteignaþjónustu hf., við stefnda. Hafi verið ætlunin að koma á samningssambandi á milli stefnanda og stefnda, er atbeini aðstoðarmanns í greiðslustöðvun óþarfur og reyndar óskiljanlegur í ljósi þess, að stefndi miðaði við eigin verkstöðuúttektir og efnisatriði samnings stefnda og Drafnar, fasteignaþjónustu hf., þegar fjárhæð þeirrar greiðslu, er verktaka bar, var samþykkt af stefnda.

b. Stefndi bendir á, að öll skjöl málsins beri það með sér, að ekkert samningssamband hafi tekist milli stefnanda og stefnda með títtnefndri yfirlýsingu. Allir reikningar stefnanda hafi verið gefnir út til aðalverktakans, Drafnar, fasteignaþjónustu hf., bæði fyrir og eftir upphaf greiðslustöðvunar. Hið sama sé að segja um gíróseðla, er fylgdu reikningunum. Telur stefndi, að stefnandi geti ekki gefið út reikninga á annan aðila en sinn viðsemdjanda og í ljósi þess verði að meta ágreining um skuldbindingar af hálfu stefnda stefnanda í óhag og leggja ríkari sönnunarbyrði á herðar stefnanda.

Þá sé ekkert í yfirlýsingu á dskj. 4, sem gefi vísbendingu um greiðsluábyrgð stefnda eða nokkra aðra skuldbindingu umfram það, að fallist sé á að skipta greiðslum til aðalverktaka í nokkra hluta, er berist undirverktaka. Dskj. nr. 4 er í yfirlýsingarformi, þar sem stefndi „samþykkir“ að greiða greiðslur á tiltekinn hátt skv. beiðni aðstoðarmanns í greiðslustöðvun við Dröfn, fasteignaþjónustu hf., pr. 12. 10. 1994.

Stefndi mótmælir málatilbúnaði stefnanda, sem felst í ómálefnalegum út-

úrsnúningi á orðum lögmanns stefnda í bréfi á dskj. 8. Segir í stefnu, að „greiðsluskylda stefnda sé í raun viðurkennd í bréfi lögmanns hans til lögmanns stefnanda, dags. 23. 5. 1995, þar sem staðfest er samkomulag um ávísun á greiðslu skv. verksamningnum til þriðja aðila. .“ Í tilv. bréfi á dskj. 8 er notað orðalagið „samkomulag um ávísun greiðslna viðsemjanda umbj. míns til þriðja aðila. .“ Verið er að fjalla um greiðslufyrirkomulag, en ekki greiðsluskyldu, og má lögmanni stefnanda vera ljóst, að efnislegt innihald dskj. 8 felur í sér afdráttarlaus mótmæli við nokkurri skuldbindingu stefnda gagnvart stefnanda og verður ekki misskilið á annan veg.

Í stefnu er að finna fyrirsögnina „Athugasemd“, þar sem fram kemur, að ekki sé ágreiningur um það, að stefnandi hafi unnið við Hafnarfjarðarkirkju og að reikningar hans séu í samræmi við umsamin verklaun. Þessari framsetningu stefnanda er mótmælt. Er ekki ágreiningur um, að stefnandi hafi unnið við Hafnarfjarðarkirkju, en umsamin verklaun til hans skv. verksamningi við viðsemjanda sinn, Dröfn, fasteignaþjónustu hf., þekkir stefndi ekki.

Að því er varðar reikninga stefnanda, er í fyrsta lagi að geta þess, að reikningur nr. 105263, dags. 17. 10. 1994, er vegna vinnu, er unnin var, áður en greiðslustöðvunartímabil hófst. Með hliðsjón af því var bókfærð viðskiptastaða stefnda við stefnanda við útgáfu yfirlýsingar stefnda 14. 10. 1994 samkvæmt reikningsyfirliti stefnanda á dskj. nr. 7, samtals skuld að fjárhæð 698.452 kr. Er athyglisvert, að stefnufjárhæð máls þessa nemur 710.296 krónum.

Útreikningur á stefnukröfu er afar ósamrýmanlegur í stefnu annars vegar og reikningsyfirliti á dskj. nr. 7 hins vegar. Þótt málatilbúnaður þessi standist e. t. v. ekki ákvæði laga nr. 91/1991 um dómkröfur, er ekki gerð krafa um frávísun málsins af hálfu stefnda. Hins vegar telur stefndi, að meta verði þetta stefnanda til óhagræðis með vísan til 1. mgr. 50. gr. laga nr. 91/1991, a. m. k. reikning nr. 105263. Á hinn bóginn getur stefndi fallist á leiðréttingu vegna margupptalinnna bakfærðra reikninga í stefnu, að fjárhæð 303.780 kr., sem væntanlega grundvallast á augljósum mistökum lögmanns, svo fremi stefnandi leggi fram nýtt og skýrt upp sett yfirlit yfir dómkröfur sínar.

Í öllu falli virðist stefnandi vera sammála stefnda í stefnu, að reikningur nr. 105263 er ekki hluti af stefnufjárhæð. Stefndi er sammála stefnanda um innborganir, að fjárhæð 1.673.750 kr., eftir upphaf greiðslustöðvunar, en ljóst er, að stefnandi tvíreiknar nokkra reikninga í stefnu, sem hafa verið bakfærðir í fjárhagsbókhaldi stefnanda skv. dskj. nr. 7. Ágreiningslaust ætti að vera, að þeir reikningar komi ekki til álita í máli þessu.

Með hliðsjón af framangreindu er það ályktun stefnda, að stefnandi sé með málsókn þessari að gera tilraun til þess að beina kröfum sínum vegna viðskipta við viðsemjanda sinn, Dröfn, fasteignaþjónustu hf., að stefnda í máli þessu vegna þegar tapaðra viðskiptakrafna við upphaf greiðslustöðvunar viðsemjanda stefnanda.

Stefndi reisir dómkröfur sínar á lögum nr. 91/1991 um meðferð einkamála í héraði og reglum kröfuréttar og almennum reglum fjármunaréttarins.

Krafa um málskostnað er reist á XXI. kafla laga nr. 91/1991 um meðferð einkamála í héraði.

Stefndi reisir kröfur sínar um virðisaukaskatt á málflutningsþóknun á ákvæðum laga nr. 50/1988 um virðisaukaskatt, en stefndi í máli þessu er ekki virðisaukaskattsskyldur. Ber honum því nauðsyn til að fá dóm fyrir þeirri kröfu sinni.

VI.

Sönnunargögn og skýrslur.

Í málinu gaf Þorgeir Kristófersson, framkvæmdastjóri Rennslis hf., Bæjargili 86, Garðabæ, aðilaskýrslu, og vitni báru Kristján Stefánsson tæknifræðingur, Suðurvangi 7, Hafnarfirði, kt. 141245-4069, eftirlitsaðili stefnda með framkvæmdum við safnaðarheimilið, og Bjarni Þór Óskarsson hdl., Hvassaleiti 28, Reykjavík, kt. 190855-7599, aðstoðarmaður í greiðslustöðvun Drafnar, fasteignaþjónustu hf.

Fram kom hjá Þorgeiri, að er Dröfn, fasteignaþjónusta hf., fékk greiðslustöðvun 12. október 1994, hafi stefnandi átt inni hjá hlutafélaginu verkhlutagreiðslur fyrir um 500.000 kr. Kvað hann það þá hafa verið forsendu fyrir frekari vinnu af hálfu stefnanda, að stefndi ábyrgðist allar greiðslur verksins. Hann kvað hafa verið talað um á þessum tíma, að Dröfn, fasteignaþjónusta hf., yrði ekki gjaldþrota, og vísar hann þar til yfirlýsingar, merktar dskj. nr. 27, sem fylgt hafði bréfi Bjarna Þórs Óskarssonar hdl., aðstoðarmanns í greiðslustöðvun, til kröfuhafa hlutafélaganna skipasmíðastöðvarinnar Drafnar, Drafnar, fasteignaþjónustu hf., og Drafnar, skipaþjónustu, og er undirrituð af forsvarsmönnum félaganna og aðstoðarmanni félaganna í greiðslustöðvun og út gefin vegna hennar og er svohljóðandi:

„Skipasmíðastöðin Dröfn hf., Dröfn, skipaþjónusta hf., og Dröfn, fasteignaþjónusta hf., hafa fengið heimild til greiðslustöðvunar. Réttaráhrif greiðslustöðvunar eru m. a. þau, að óheimilt er að greiða skuldir, sem orðið hafi til fyrir upphaf greiðslustöðvunar, þ. m. t. kröfur verktaka vegna vinnu, sem unnin hafi verið fyrir upphaf greiðslustöðvunarinnar. Því er nauðsynlegt, að gerðir séu aðskildir reikningar vegna vinnu fyrir og eftir upphaf greiðslustöðvunar.

Skv. 4. tl. 110. gr. l. nr. 21/1991 um gjaldþrotaskipti o. fl. njóta kröfur, sem stofnað er til með samþykki aðstoðarmanns á greiðslustöðvunartíma og telja má, að séu til hagsbóta lánardrottnum þess, sem nýtur greiðslustöðvunarinnar, forgangs umfram flestar aðrar kröfur. Samþykki aðstoðarmannsins er háð því, að hann telji, að svo sé.

Með hliðsjón af fyrirbyggjandi upplýsingum um stöðu félaganna er talið, að unnt verði að greiða allar eldri kröfur við lok greiðslustöðvunarinnar. Þar af leiðandi má telja, að kröfur, sem stofnast á greiðslustöðvunartíma, séu mjög vel tryggðar og verði greiddar, jafnvel þótt til gjaldþrots komi, sem lítil ástæða er til að óttast. Þessar kröfur verða enda greiddar á greiðslustöðvunartíma, eftir því sem þær gjaldfalla.

Forsenda þess, að eldri kröfur fáiast greiddar að fullu, er þó, að rekstur félaganna geti haldið áfram á greiðslustöðvunartíma. Stjórnendur félaganna beina því þeim tilmælum til verktaka og birgja, að þeir leggi sitt af mörkum, svo að þetta sé unnt, með því að halda áfram viðskiptum við félögin á greiðslustöðvunartíma án breytinga á viðskiptakjörum.

Stjórnendur félaganna munu að sama skapi leggja ríka áherslu á, að greiðslur berist sem hraðast þeim aðilum, sem verða fyrir því að fá ekki inneignir sínar greiddar á greiðslustöðvunartíma, vegna þeirra krafna, sem stofnast hafa fyrir þann tíma, svo að rekstur þeirra verði fyrir sem minnstum skakkaföllum af völdum greiðslustöðvunarinnar.“

Hann kvað þessa yfirlýsingu sterka um fjárhagsstöðu hlutafélagsins og hafa haft áhrif um það, að haldið var áfram með verkið, en hann hafði litið á yfirlýsingu stefnda sem baktryggingu. Ef illa færi um rekstur aðalverktaka, myndi stefnandi samt fá greitt að fullu fyrir sitt verk hjá aðalverktaka. Hann kvað stefnanda hafa fengið yfirlýsingu stefnda í pósti og skilið hana þannig, að hún ætti að taka til allra reikninga, bæði fyrir verk unnin á greiðslustöðvunartíma og eldri verk, og hefði talið, að engir fyrirvarar fælust í yfirlýsingunni. Hann kvaðst engar skilgreiningar hafa fengið frá stefnda á yfirlýsingu hans og engin samskipti átt við fyrirsvarsmenn stefnda, en eftirlitsaðili, vitnið Kristján Stefánsson, hafi talað um yfirlýsinguna sem tryggingu. Hann kvað greiðslurnar hafa farið þannig fram, að stefndi hefði greitt undirverktaka beint, eftir að eftirlitsaðili stefnda hafði farið yfir greiðsluskiptingu miðað við verkstöðu. Hann hefði þó ekki haft beint samband við stefnda eða eftirlitsaðila hans, fyrr en fór að standa á greiðslum í verklokin, og hefði öllum greiðslum verið hætt um það bil, er Dröfn, fasteignaþjónusta hf., varð gjaldþrota. Hann kvað vitnið Kristján Stefánsson ekki hafa haft samband, áður en það greiddi þrotabúi Drafnar, fasteignaðjónustu hf., lokagreiðslu, né hefði hann fengið tilkynningu um það, og þær

ástæður einar verið greindar fyrir þeim af hálfu stefnda, að Dröfn, fasteignaþjónusta hf., væri farin á hausinn og þyrfti þessa peninga, og hefði þetta fyrirkomulag í sambandi við lokauppgjör verið sér óskiljanlegt.

Vitnið Kristján Stefánsson kvaðst hafa tekið við eftirlitsstörfum fyrir stefnda vegna framkvæmdanna við safnaðarheimilið í mars – apríl 1994 og lokið þeim í febrúar – mars 1995. Vitnið kvaðst hafa gefið út yfirlýsinguna merktá dskj. nr. 4 í nafni stefnda og að ósk Drafnar, fasteignaþjónustu hf. Hann kvað Björgvin Magnússon, deildarstjóra hjá hlutafélaginu, hafa haft samband við sig, og hefði þá verið hjá sér Bjarni Þór Óskarsson hdl., aðstoðarmaður félagsins í greiðslustöðvun o. fl. Hefðu þeir komist að því, að eitthvað þyrfti að gera til að auka tiltrú undirverktakanna á félaginu. Hefði Björgvin talað um, að stefndi þyrfti að semja yfirlýsingu, og lýsti fyrir vitninu, hvað hann hefði í huga. Hefði þá verið samin af Björgvin og Bjarna Þór, að því er það taldi, yfirlýsing um greiðsluskiptingu og greiðslu til undirverktaka, dskj. nr. 13, sem komið hefði verið til sín. Hann hefði þá haft samband við formann stefnda og þeir ákveðið að fara varlega og ekki viljað auka ábyrgð stefnda umfram verksamninginn við Dröfn, fasteignaþjónustu hf. En sér hefðu fundist skuldbindingarnar í dómskj. nr. 13 vera umfram skuldbindingar stefnda í verksamningi, og því breytt dómskj. nr. 13 og samið nýja yfirlýsingu, dskj. nr. 4, þar sem „samþykkir“ kemur í stað „skuldbindur“. Og í niðurlagi yfirlýsingarinnar eru greiðslur til undirverktaka tengdar verkum á greiðslustöðvunartíma og urðu að vera í samræmi við verkstöðureikninga Drafnar, fasteignaþjónustu hf., hverju sinni. Hann kvað Dröfn, fasteignaþjónustu hf., hafa fengið yfirlýsinguna 16. október 1994 og hann gert sér grein fyrir, að hún færi til undirverktaka. En stefndi hefði með engum hætti kynnt yfirlýsinguna og engir undirverktakar rætt við sig um efni hennar og hann engin samskipti haft við forsvarsmann stefnanda eftir lok greiðslustöðvunartíma. Hann kvaðst hafa ákveðið, að lokagreiðslur færu til þrotabús Drafnar, fasteignaþjónustu hf., en þrotabúið verið eini aðilinn, sem hann gat snúið sér til eftir 15. janúar 1995, en samkvæmt dskj. nr. 24 hefðu 1.600.000 kr. verið til greiðslu, er lokauppgjör fór fram við þrotabúið. Hann hefði ekki óskað eftir yfirlýsingu um stöðu einstakra verktaka og talið eðlilegt í stöðunni að snúa sér til bústjóra þrotabúsins. Þó hefði ekki verið gerð krafa frá þrotabúinu um þessa greiðslu eða riftun á yfirlýsingunni, heldur hefði þrotabúið haldið áfram greiðslufyrirkomulaginu skv. yfirlýsingunni fram að lokauppgjöri, sbr. greiðsluskiptingaryfirlit miðað við verkstöðu nr. 21 og 22, dskj. nr. 22, en yfirlitið hefði verið unnið af skiptastjóra þrotabúsins og hann ekki komið nálægt því að öðru leyti en því, að hann hefði yfirfarið, að rétt væri reiknað, þ. e., að tölur

stæðust við reikninga, og gat hann ekki svarað því, hvers vegna reikningur frá stefnanda, dags. 15. 1. 1995, lenti ekki inni á þessari greiðsluskiptingu. Þetta hefði verið síðasta greiðsla samkvæmt greiðsluskiptingu um verkstöðu. Hann kvaðst ekkert hafa haft frá undirverktökum til að bera saman og undirskrift sín því verið fyrir gjaldkera um, að samtöluupphæð yfirlitsins um greiðsluskiptingu væri rétt og hann aðeins greitt með samþykki eða að beiðni aðstoðarmanns í greiðslustöðvun og svo skiptastjóra. Hann kvaðst ekki hafa vitað um skuld þrotabúsins við stefnanda, er hann undirritaði lokauppgjörið, og reikning á dskj. nr. 4 hefði hann ekki séð fyrr en 31. 1. 1995 með skjali nr. 23.

Vitnið Bjarni Þór, aðstoðarmaður Drafnar, fasteignaþjónustu hf., í greiðslustöðvun, kvaðst hafa haft afskipti af félaginu haustið 1994, og hefði þá fljótlega orðið ljóst, að til greiðslustöðvunar hlyti að koma. Eignir félagsins hefðu virst hrökkva fyrir skuldum og reikningar félagsins bent til, að um mjög arðbæra rekstrareiningu væri að ræða. Hefði því verið ákveðið að fá greiðslustöðvun fyrir félagið. Hann kvað aðdraganda yfirlýsingarinnar, merktrar dskj. nr. 4, hafa verið óróa meðal undirverktaka Drafnar, fasteignaðjónustu hf., og það orðið til að lægja öldurnar, að stefndi gaf út yfirlýsingu um, að greiðslur færu beint til verktaka, en ekki til Drafnar, fasteignaðjónustu hf. Hefði yfirlýsingin verið samin af stefnda og greiðslufyrirkomulag samkvæmt henni verið þannig, að Dröfn, fasteignaðjónusta hf., gerði, sem svo væru (sic) yfirfarnir af vitninu Kristjáni Stefánssyni miðað við verkstöðu. Þegar því var lokið, var greiðsluskiptingin ákveðin af Björgvin Magnússyni, deildarstjóra félagsins, í samráði við sig. Hann kvað yfirlýsinguna hafa hentað ágætlega markmiðum greiðslustöðvunarinnar. Á greiðslustöðvunartíma var Dröfn, fasteignaðjónustu hf., óheimilt að krefjast alls frá stefnda, sem verkstöðureikningur á hverjum tíma gaf tilefni til, en hins vegar var það innan hlutafélagsins D.F., sem ákveðið var, með hvaða hætti skyldi skipta greiðslum. Tilgangurinn var, að greiðslur rynnu beint til undirverktaka í samræmi við þær skiptingar, sem stöfuðu frá Dröfn, fasteignaðjónustu hf., og voru undirritaðar af vitninu. Hann taldi, að Björgvin Magnússon hefði komið yfirlýsingunni á framfæri við undirverktaka. Hann kvað stöðu verksins hafa verið metna á hálfsmánaðarfresti af Björgvin Magnússyni og Kristjáni Stefánssyni, og er þeir hefðu verið orðnir sammála um, hvað áunnist hefði, var skrifaður reikningur og honum skipt á verktaka í samræmi við það, hvað þeir höfðu lagt til verksins. Vitnið mundi ekki eftir að hafa séð reikning frá stefnanda, sem dagsettur er 15. janúar 1995. Hann kvaðst hafa horfið frá Dröfn, fasteignaðjónustu hf., 21. janúar 1995 og hafa skilað af sér með þeim hætti, að hann hefði látið skiptastjóra vita, hvað

ekki hefði verið gert eða ekki verið greitt, og kynnt honum yfirlýsingu merkta dskj. nr. 4, og minntist þess ekki, að athugasemdir hefðu verið gerðar við síðustu reikninga. Hann kvað skiptastjóra hafa getað gert kröfu um annaðhvort að fá alla greiðsluna frá stefnda miðað við efndir verksamnings í heild eða að greitt yrði miðað við yfirlýsinguna áfram. Vitnið lagði ekki mat á reikningana í málinu, sem stefnandi byggir á, og taldi ósennilegt, að hann hefði komið að þeim. Hann kvað verkið hafa verið langt komið, er hann skilaði af sér, og reikninga ekki hafa komið til athugunar hjá sér og Björgvin Magnússyni nema á hálfsmánaðarfresti og hann því ekki haft tilfni til að skoða þá rétt fyrir gjaldþrotabeiðni.

Í málinu hafa verið lögð fram reikningsyfirlit stefnanda um viðskipti hans við Dröfn, fasteignaþjónustu hf., dómskj. nr. 7, og svo ljósrituð samantekt skv. yfirlitinu merktu dómskj. nr. 25. Samkvæmt þessum gögnum var skuld Drafnar, fasteignaþjónustu hf., við stefnanda 817.158 kr. við lok greiðslustöðvunartímans, en 410.643 kr., er greiðslustöðvun var úrskurðuð. Fyrsti reikningur eftir það er dags. 17. október 1994, að fjárhæð 287.810 kr., en síðasti reikningur, sem stefnandi gefur út vegna verksins, er dags. 15. janúar 1995, að fjárhæð 537.784 kr.

Samkvæmt úttekt á verkstöðu í safnaðarheimili Hafnarfjarðarkirkju, sem fram fór 12. október 1994, voru frárennslis-, neyslu- og hitalagnir að mestu komnar upp, um 85%, og festigrindur og vatnskassar í salerni komin upp alls staðar nema í viðbótarverki.

Álit réttarins.

Í málinu verður að skoða yfirlýsingarnar merktar dskj. nr. 4 og nr. 27 í samhengi og hafa hliðsjón af tilefninu til útgáfu þeirra.

Í yfirlýsingunni, merktri dskj. nr. 27, sem beint er til Drafnar, fasteignaþjónustu hf., við greiðslustöðvuna, segir m. a., að telja meg, að kröfur, sem stofnist á greiðslustöðvunartíma, séu mjög vel tryggar og verði greiddar, jafnvel þó að til gjaldþrots komi, sem lítil ástæða sé til að óttast. Þessar kröfur verði enda greiddar á greiðslustöðvunartíma, eftir því sem þær falla. Í tengslum við þessa yfirlýsingu að kröfu undirverktaka, Drafnar, fasteignaþjónustu hf., og að beiðni félagsins gefur stefndi út yfirlýsinguna, merkta dskj. nr. 4, þar sem vísað er til verksamnings stefnda og hlutafélagsins.

Svo sem fyrr er rakið, tekur stefndi með yfirlýsingunni að sér að greiða þar greindum undirverktökum beint fyrir verk unnin á greiðslustöðvunartímabilinu að fullnægðum þar greindum skilyrðum. Fram hefur komið, að tilgangurinn með þessu var að koma í veg fyrir, að greiðslur þær, sem undirverktakar áttu rétt á, færu um hendur fyrirvarsmanna aðalverktakans. Af

Þessu þykir og mega ráða, að aðalverktakinn hafi afsalað sér rétti sínum til að fá til sín frá stefnda allar greiðslur fyrir verkið í heild miðað við verkstöðu hverju sinni. Það er því mat réttarins, að undirverktakarnir, sem greindir eru í yfirlýsingunni, þ. á m. stefnandi, hafi skv. efni hennar öðlast rétt á hendur stefnda og eigi rétt á að sækja mál á hendur honum, ef þeir telja hann hafa vanefnt skyldur sínar við þá skv. yfirlýsingunni. Ekki er því fallist á þau rök stefnda, að sýkna beri hann af kröfum stefnanda vegna aðildarskorts hans. Hins vegar verður að skýra yfirlýsinguna með þeim fyrirvörum, sem í henni felast. Hvorki í yfirlýsingunni né yfirlýsingu merktri dskj. nr. 27 né í öðrum gögnum málsins er neitt það, sem styður þá kröfu stefnanda, að stefndi greiði honum beint kröfur, sem stofnast höfðu fyrir greiðslustöðvun, og eru kröfur stefnanda ekki teknar til greina að því leyti. Frá því að aðalverktakanum var veitt greiðslustöðvun 12. október 1994 og þar til yfirlýsingin, merkt dskj. nr. 4, var út gefin 14. október s. á., lágu verk við safnaðarheimilið niðri hjá stefnanda og flestum undirverktökum. 14. október var föstudagur, og höfðu stefndi og aðalverktakinn unnið að gerð yfirlýsingarinnar síðla þess dags og á laugardag, svo að hún hefur vart verið komin til stefnanda fyrir 17. október 1994, er hann gefur út reikning nr. 1459, að fjárhæð 287.810 kr., og verður að telja ljóst, að reikningur þessi er að meginhluta fyrir verk unnin fyrir greiðslustöðvun, og er þetta því skuld stofnuð fyrir þann tíma og bar því ekki að greiða á greiðslustöðvunartíma.

Þá kemur til álita, hvort stefnandi eigi rétt á greiðslu skv. reikningi, dags. 15. janúar 1995, merktum nr. 1512. Reikningur þessi er lokareikningur vegna safnaðarheimilisins og vísar til fylgiskjala, sem hafa ekki verið lögð fram í málinu. Honum hefur ekki verið mótmælt sem röngum, né hefur hann verið rengdur af stefnda né aðstoðarmanni í greiðslustöðvun, þó að hann kannaðist ekki við að hafa séð hann, áður en hann kom hér fyrir dóm. Telja verður, að stefndi hafi getað haft aðgang að öllum reikningum, sem fram komu á greiðslustöðvunartíma og vörðuðu skyldu hans skv. yfirlýsingu, merktri dskj. nr. 4, og hafi honum borið að mótmæla reikningnum, ef hann hefur talið hann vera greiddan eða vera fyrir verk, sem ekki hafi verið unnið á greiðslustöðvunartíma. Miðað við reikningsyfirlit stefnanda og yfirlit um greiðsluskiptingu verkstöðu hefur hann síðast fengið greiðslu frá stefnda 18. nóvember 1994, og er ekki ólíklegt, að hann hafi átt eftir að fá greiðslur fyrir lokaverk við lok greiðslustöðvunartíma, en því er ekki haldið fram, að hann hafi ekki lokið verki sínu. Milliúttekt fór fram á framkvæmdum við frágang innanhúss í safnaðarheimilinu 29. desember 1994, og greiðsluskipting verkstöðu nr. 19 var gerð í kjölfar þess og greitt skv. henni í byrjun janúar 1995. Eftir það hafði vitnið Kristján Stefánsson gert ljóst, að

engir framvindureikningar yrðu greiddir fyrr en við lokauppgjör, en hægt hafi miðað hjá aðalverktakanum að ljúka sínum þætti af verkinu og þá verið eftir um 3% af samningsverkinu. Reikningar miðað við verkstöðu höfðu verið greiddir hálfsmánaðarlega og hefðu því samkvæmt þeirri reglu, sem fylgt hafði verið miðað við verkstöðu um miðjan janúar 1995 (sic). Það er því að fyrirmælum stefnda, sem brugðið er út af því að greiða undirverktökum miðað við verkstöðu, sem leiddi til þess, að uppgjör í lok greiðslustöðvunartíma fór ekki fram með þeim hætti, sem yfirlýsingin dómskj. nr. 4 gerði ráð fyrir og eftir þar greindum skilmálum. En vegna þessarar frestunar urðu ekki skilyrði síðar til að efna skilmálana um uppáskrift aðstoðarmanns í greiðslustöðvun, sem hætti störfum 23. janúar 1995. Hins vegar greiddi stefndi eftir þetta skv. greiðsluskiptingu verkstöðu, sem skiptastjóri þrotabúsins samþykkti 10. febrúar 1995, en lokauppgjör fór fram 28. febrúar 1995. Rétturinn lítur svo á, að tilgangur yfirlýsingarinnar merkrar dskj. nr. 4 hafi verið að gera þar greinda undirverktaka, sem lykju verkum sínum á greiðslustöðvunartíma, betur setta en hina, sem gerðu það, eftir að aðalverktakinn hafði verið úrskurðaður gjaldþrota. Bar því við lok greiðslustöðvunartíma að ganga frá greiðsluskiptingu og verkstöðu og greiða eftir henni, en það, að þessari greiðsluskiptingu var frestað til lokauppgjörs, leiðir til þess, að stefnda bar við lokauppgjör að sjá um, að mat færi fram á reikningum undirverktaka miðað við verklok og greiða þá eða að halda eftir greiðslu fyrir þeim, ef þeir voru innan ramma verksamninga og samninga um viðbótarverk og aukaverk. Samkvæmt þessu ber að dæma stefnda til að greiða stefnanda 118.706 kr., þ. e. skuld aðalverktaka við stefnanda skv. reikningsyfirliti, 817.158 kr. að frádregnum 698.452 kr., sem rétturinn telur vera skuld vegna vinnu fyrir greiðslustöðvun og stefndi hafi engan veginn tekið að sér að greiða skv. yfirlýsingunni merktri dskj. nr. 4, en telja verður, að stefndi eigi rétt á leiðréttingu að lokauppgjóri við þrotabú Drafnar, fasteignaþjónustu hf., miðað við þessa niðurstöðu. Fallist er á, að stefndi greiði dráttarvexti skv. III. kafla vaxtalaga af framangreindri fjárhæð frá 15. febrúar 1995 til greiðsludags.

Eftir þessum úrslitum ber að dæma stefnda til að greiða stefnanda 60.000 kr. í málskostnað.

Dóm þennan kveður upp Guðmundur L. Jóhannesson héraðsdómari.

D ó m s o r ð:

Stefndi, sóknarnefnd Hafnarfjarðarkirkju, greiði stefnanda, Rennsli hf., 118.706 kr. auk dráttarvaxta skv. III. kafla vaxtalaga nr. 25/1987 frá 15. febrúar 1995 til greiðsludags.

Stefndi greiði stefnanda 60.000 krónur í málskostnað.
